

Asia: VN/12508/2022

Arpajaislain muutoksesta aiheutuvat muutokset opetus- ja kulttuuriministeriön eräisiin lakeihin

Rahapelitoiminnan tuoton järjestäminen valtion talousarviossa

Lausuntonne rahapelitoiminnan tuoton järjestämisestä valtion talousarviossa

-

Uudistuksen vaikutukset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle

Lausuntonne uudistuksen vaikutuksista opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt 8.6.2022 työ- ja elinkeinoministeriöltä lausuntoa luonnoksesta arpajaislain muutoksista aiheutuvista lakimuutoksista sekä niihin liittyvistä perusteluista.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvien kymmenen lain rahoitusta koskevissa säännöksissä olevat viittaukset arpajaislain 17 §:ään ja siinä tarkoitettuun Veikkaus Oy:n tuoton käyttämiseen. Ehdotukset liittyvät sisäministeriössä valmistelussa olevan arpajaislain muuttamista koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuihin muutoksiin, jonka mukaisesti Veikkaus Oy:n tuotolla rahoitetuille toimintoille on tarkoitus ottaa käyttöön uusi rahoitusmalli. Ehdotuksen mukaisesti toimintoja rahoitettaisiin vuoden 2024 alusta lukien menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. Arpajaislaissa säädetyistä Veikkaus Oy:n tuoton yksilöidyistä käyttötarkoituksista ja rahoituksen jakautumisesta eri käyttökohteisiin luovuttaisiin. Esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi eduskunnassa samanaikaisesti arpajaislain muuttamiseksi tähtäävän hallituksen esityksen kanssa siten, että se tulisi voimaan rahoitusmalliuudistukseen tähtäävän arpajaislain muutoksen kanssa 1.1.2024 alkaen.

Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyys ja toimivat markkinat -osasto toimii neuvoa-antavassa ja koordinoivassa roolissa valtion viranomaisiin nähden EU:n valtioneuvoston päätöksentekoon liittyvissä asioissa.

Hallituksen esityksen luonnoksessa esitetyt muutokset ovat merkityksellisiä Euroopan unionin valtioneuvoston näkökulmasta. Luonnoksesta ei kuitenkaan ilmene suoraan, että toimenpiteen suhdetta valtioneuvoston sääntöihin olisi arvioitu. Osana hyvää lainvalmistelua esityksen valtioneuvostollinen pohja tulee myös selvittää. Tästä johtuen työ- ja elinkeinoministeriö keskittyy lausunnossaan esityksen valtioneuvostolliseen arviointiin.

Tausta

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty etu, joka uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tällaisen valtiontuen voi myöntää vain, jos toimenpiteeseen voidaan soveltaa EU-tasolla säädettyä poikkeusta ilmoitusmenettelystä, kuten esimerkiksi yleistä ryhmäpoikkeusasetusta (EU) 651/2014 (myöhemmin muutoksineen), yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palvelujen julkisia korvauksia koskevaa komission päätöstä 2012/21/EU, de minimis -asetusta (EU) 1407/2013 tai jos komissio on hyväksynyt tuen tai tukiohjelman sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan ilmoitusmenettelyssä.

Velvollisuus sovittaa ja ilmoittaa tukitoimenpiteet EU:n valtioneuvoston sääntöjen mukaisiksi koskee sekä uusia tukia että voimassa olevan tukiohjelman muutoksia. Voimassa olevan tuen muutoksella tarkoitetaan mitä tahansa muutosta, muuta kuin muodollista tai hallinnollista, joka ei vaikuta tukitoimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille tehtyyn arviointiin. Malli, jossa toimintoja rahoitettaisiin vuoden 2024 alusta lukien menokehysten sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista ja jossa arpajaislain yksilöidystä käyttötarkoituksista ja rahoituksen jakautumisesta eri käyttökohteisiin luovutettaisiin, on ei-tekniinen muutos, jonka johdosta on epätodennäköistä, että muutoksen jälkeiset tuet olisivat edelleen ns. voimassa olevaa tukea (ks. vastaavasti komission hevosurheilua koskevassa asiassa SA.46556 tekemän päätöksen C(2016) 8748 final kohdat 49-53). Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että tukiohjelma tulisi ennakoilmoittaa komissiolle, jollei jokin edellä mainituista poikkeuksista ilmoitusmenettelyyn soveltuisi tapaukseen.

EU:n valtioneuvoston sääntöjä sovelletaan vain, jos kaikki valtiontuen tunnusmerkit täyttyvät. Näin ollen kaikki valtion toteuttamat tukitoimenpiteet tai myöntämät avustukset eivät välttämättä ole valtiontukea. Valtiontuen käsitteen kriteerit ovat:

- julkisia varoja kanavoidaan yrityksiin eli taloudelliseen toimintaan
- tämä taloudellinen etu on valikoiva eli tuki kohdistuu vain tiettyyn yritykseen tai tiettyihin yrityksiin (esimerkiksi jollekin alalle tai alueelle)
- toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua
- toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Ennen kuin valtion budjetista myönnetään näitä uusia avustuksia, on selvitettävä, täyttyvätkö valtiontuen kaikki kriteerit. Hallituksen esityksessä tulisikin tuoda tarkemmin esiin, että avustusten myöntäminen jatkossa edellyttää valtiontukisääntelyn arvioimista ja soveltamista ennen uusien tai muutettujen tukien myöntämistä valtion budjetista.

Valtiontuen käsitteestä

Yrityksen käsite

Valtiontukisääntöjä sovelletaan ainoastaan silloin, kun tuensaaja on yritys. Euroopan unionin tuomioistuimien johdonmukaisesti määritellyt yritykset taloudellista toimintaa harjoittaviksi yksiköiksi, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta. Tietyin yksikön luokittelu yritykseksi riippuu näin ollen täysin sen toimintojen luonteesta. Yksiköllä kansallisen lainsäädännön mukaan oleva asema ei ole ratkaiseva. Esimerkiksi yksikköä, joka kansallisen lainsäädännön mukaan luokitellaan yhdistykseksi tai urheiluseuraksi, on mahdollisesti pidettävä perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yrityksenä. Sama koskee yksikköä, joka on muodollisesti osa julkista hallintoa. Merkitystä on ainoastaan sillä, harjoittaako yksikkö taloudellista toimintaa. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen määritelmän mukaisesti taloudelliseksi toiminnaksi katsotaan tavaroiden ja palvelujen tarjoaminen markkinoilla.

Koska taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten toimintojen välinen ero riippuu jossain määrin jäsenvaltioiden poliittisista valinnoista ja taloudellisesta kehityksestä, ei ole mahdollista laatia tyhjentävää luetteloa toiminnoista, jotka lähtökohtaisesti eivät koskaan olisi taloudellisia. Komissio on kuitenkin pyrkinyt selventämään taloudellisen ja muun kuin taloudellisen toiminnan välistä eroa useilla tärkeillä aloilla valtiontuen käsitettä koskevassa tiedonannossa (2016/C 262/01). Yrityksenä, joka harjoittaa taloudellista toimintaa pidetään myös yleishyödyllisiä, voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä siltä osin, kuin ne tarjoavat tavaroita tai palveluita markkinoilla.

Toiseksi valtiontukisääntöjen soveltaminen ei myöskään riipu siitä, onko yksikön tavoitteena tuottaa voittoa. Myös voittoa tavoittelemattomat yksiköt voivat tarjota markkinoilla tavaroita ja palveluja. Jos voittoa tavoittelemattomat yksiköt eivät tarjoa markkinoilla tavaroita ja palveluja, voittoa tavoittelemattomat yksiköt ovat valtiontukien valvonnan ulkopuolella.

Esitysluonnoksessa on tuotu esiin, että tukea on myönnetty opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön tukemiseen. Esitysluonnoksesta ei suoraan ilmene, millaista toimintaa tukea saavat toimijat harjoittavat ja täyttyvätkö ne valtiontukisääntelyssä tarkoitettun yrityksen määritelmän.

Joiltakin osin avustettavaa toimintaa voidaan pitää muuna kuin ”yrityksen” harjoittamana taloudellisena toimintana (ks. komission tiedonanto valtioneuvoston päätöksen (2016/C 262/01), kohdat 6-37). Tietty julkisen vallan käyttöön erottamattomasti liittyvät toiminnot sekä solidaarisuusperiaatteen mukaisesti pääosin valtion varoista kustannetut sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut voivat olla valtioneuvoston päätöksen näkökulmasta muuta kuin taloudellista toimintaa. Vastaavia tulkintoja voidaan tehdä myös joidenkin koulutus- ja tutkimustoimenpiteiden sekä eräiden kulttuurin, kulttuuriperinnön suojelun ja ympäristönsuojelutoimenpiteiden osalta. Näissä tilanteissa avustus, jonka voidaan luotettavasti osoittaa kohdistuvan muuhun kuin taloudelliseen toimintaan, ei edellytä valtioneuvoston päätösten soveltamista.

Avustus, jonka voidaan luotettavasti osoittaa täyttävän kaikki EU-tuomioistuimen julkisten palvelujen korvauksia koskevan Altmark-tuomion (C-280/00) ehdot, ei muodosta etua eikä sitä siten pidetä valtioneuvostona. Käytännössä Altmark-ehdot täyttymistä on erittäin vaikea näyttää toteen komission ratkaisukäytännössä vaaditulla tarkkuustasolla. Ilman erityistä selvitystä asiasta on epätodennäköistä, että kyseiset avustukset täyttäisivät kaikki vaaditut määritelmät.

Kauppa- ja kilpailuvaikutus

Tietty toiminta voi olla niin paikallista ja pienimuotoista, ettei avustus edes uhkaa vääristää kilpailua tai vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (ks. tiedonannon kohdat 185-198 sekä yritystukineuvottelukunnan palkkatukiohjelman koskeva lausunto 11.5.2022). Myös tällöin myönnettyssä avustuksessa ei ole kyse valtioneuvostosta.

Relevanttina kilpailuvaikutuksena pidetään tilannetta, jossa tuki vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua tiettyä yritystä tai tuotannonalaa suosivana. Kiellettyjä valtioneuvostoa arvioitaessa kilpailun tosiasiallista vääristymistä ei tarvitse osoittaa, vaan riittää, että yksittäisen viranomaistoimenpiteen voidaan katsoa uhkaavan vääristää kilpailua. Kilpailun katsotaan käytännössä vääristyvän tilanteissa, joissa valtio myöntää yritykselle taloudellista etua kilpailulle vapautetulla alalla, jolla on tai voisi olla kilpailua. Kilpailun vääristyminen tai sen uhka ei poistu pelkästään siksi, että tuen määrä on vähäinen tai tuensaajayritys pieni.

Käytännössä tuen kilpailuvaikutusta koskevan tunnusmerkin täytyminen ei usein edellytä kovinkaan merkittävää näyttöä tuen vaikutuksista kilpailuun tai kilpailuolosuhteisiin. Tuen kilpailua vääristävään vaikutukseen riittää yleensä, että tuki mahdollistaa yritykselle vahvemman kilpailuaseman ylläpitämisen, kuin mikä olisi ollut mahdollista ilman tukea. Tuen voidaan yleensä olettaa vääristävän kilpailua jo silloin, kun se antaa tuensaajalle etua vapauttamalla sen kustannuksista, joita se muuten joutuisi vastaamaan tavanomaisen toimintansa osana.

Valtiontuki on sisämarkkinoille soveltumatonta vain siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Näin ollen tuki, jonka vaikutukset jäävät ainoastaan jäsenvaltion sisäisiksi, samoin kuin tuki, jonka vaikutukset ilmenevät yksittäisen jäsenvaltion ja unionin ulkopuolisen valtion välillä, ei ole SEUT107(1) artiklassa tarkoitettu valtiontuki. Kauppavaikutuskriteeri täyttyy, kuten yleensäkin kilpailuoikeudessa, hyvin helposti.

Tuensaajan ei tarvitse toimia rajat ylittävässä kaupassa, jotta tuki voisi vaikuttaa EU:n sisäiseen kauppaan. Vaikka tuensaaja toimisi puhtaasti kansallisilla markkinoilla, tuki voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan parantamalla tarjontaa kansallisilla markkinoilla ja vaikeuttamalla näin muista jäsenvaltioista peräisin olevien yritysten sijoittumista kyseisille markkinoille. Myöskään tuen suhteellisen pieni määrä tai tuensaajan suhteellisen pieni koko ei sulje pois mahdollisuutta, että se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tästä huolimatta vaikutuksen jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ei tule olla puhtaasti hypoteettinen.

Tietyissä tapauksissa komissio on kuitenkin katsonut, että toimenpiteellä oli ainoastaan paikallinen vaikutus ja näin ollen vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan puuttui. Tyypillistä tällaisille toimenpiteille oli, että tuensaaja tarjosi tuotteita ja palveluita vain rajatulla alueella jäsenvaltion sisällä ja oli epätodennäköistä, että tuensaaja houkuttelisi asiakkaita muista jäsenvaltioista. Tämän lisäksi tuli olla oletettavissa, ettei toimenpiteellä olisi muita kuin marginaalisia vaikutuksia rajat ylittäviin investointeihin tai toiseen jäsenvaltioon sijoittumiseen.

Komissio yleensä katsoo kauppa- ja kilpailuvaikutuksen täyttyvän myös pienimuotoisessa ja paikallisessa toiminnassa. On myös mahdollista, että jokin taloudelliseen toimintaan kohdistuva toimenpide on yleinen eikä suosi yritystä tai tuotannonalaa (ks. tiedonannon kohdat 117-125). Harkinnanvaraisten avustusten osalta toimenpiteiden kuitenkin katsotaan suosivan yritystä tai tuotannonalaa.

Valtiontuen määritelmän arvioinnista kulttuurin ja urheilun alalla

Erityispiirteidensä vuoksi kulttuuritoimintoihin myönnetty tukitoimenpiteet eivät aina täytä valtiontuen tunnusmerkkejä. Komissio katsoo käsitetiedonannossaan, että kulttuuriin tai kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvän, yleisölle ilmaisen toiminnan julkisella rahoituksella on pelkästään sosiaalinen ja kulttuurillinen tarkoitus, joka ei ole luonteeltaan taloudellinen. Samaan tapaan se, että kulttuurilaitoksessa kävijöiden tai kulttuuriin tai kulttuuriperinnön edistämiseen yleisölle avoimen toiminnan osallistujien on maksettava maksu, joka kattaa vain osan todellisista kustannuksista, ei muuta toiminnan ei-taloudellista luonnetta, sillä maksua ei voida katsoa todelliseksi korvaukseksi tarjotusta palvelusta.

Sen sijaan kulttuuriin tai kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvä toiminta, joka rahoitetaan pääasiassa kävijä- tai käyttäjämaksuilla tai muunlaisin kaupallisin keinoin (esimerkiksi kaupalliset näyttelyt, elokuvateatterit, kaupalliset musiikkiesitykset ja festivaalit sekä opintomaksuin rahoitettavat taidekoulut), olisi katsottava luonteeltaan taloudelliseksi. Samoin kulttuuriperinnön edistäminen tai kulttuuritoiminnot, jotka hyödyttävät yksinomaan tiettyjä yrityksiä yleisön sijaan (esimerkiksi yksityisyrittäjien käytössä olevan historiallisen rakennuksen restaurointi), olisi yleensä katsottava luonteeltaan taloudelliseksi.

Lisäksi monet kulttuuriin tai kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvät toiminnot eivät ole korvattavissa (esimerkiksi ainutlaatuisten asiakirjojen julkiset arkistot), minkä vuoksi todellisia markkinoita ei ole. Komissio katsoo, että myös nämä toiminnot olisi katsottava luonteeltaan muiksi kuin taloudellisiksi.

Komission päätöskäytännössä on muun muassa arvioitu, että vanhojen dokumenttien konservointi ei ole taloudellista toimintaa ja jää sen vuoksi valtiontukisääntöjen ulkopuolelle. Samoin puhtaasti paikallisten kulttuurihankkeiden – esimerkiksi museoiden, näyttelyiden tai festivaalien – kohdalla on mahdollista, että tuella ei ole vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Arvioinnissa oleellista on, kohdistuuko tuki sellaiseen toimintaan, joka on omiaan houkuttelemaan turisteja tai asiakkaita muista jäsenvaltioista. Kulttuuri-tukien valtiontukiluonnetta voidaan arvioida myös sen perusteella, onko kulttuuritarkoitukseen myönnettyllä tuella kielellisistä syistä rajoitettu yleisö.

Komission kulttuuritukia koskevassa ratkaisukäytännössä kauppavaikutuskriteerin on katsottu perinteisesti täyttyvän kohtuullisen helposti: vaikka tuen vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan olisi rajallinen, komissio ei ole sulkenut pois valtiontukisääntöjen soveltuvuutta. Komission viimeaikaisessa ratkaisukäytännössä ja ennen kaikkea tuen käsitettä koskevassa tiedonannossa on kuitenkin korostettu, että kulttuuritoimintojen ja kulttuuriperinnön tukeminen on usein luonteeltaan ei-taloudellista toimintaa, joka ei tule valtiontukisääntöjen piiriin. Näin on erityisesti tilanteissa, joissa tuki kohdistuu kulttuuritoimintaan, joka on maksutta yleisön saatavilla. Ei-taloudelliseksi katsotaan myös sellaisen kulttuuritoiminnan tukeminen, joka rahoitetaan vain hyvin pieneltä osin käyttäjämaksuilla. Taloudelliseksi toiminnaksi katsotaan puolestaan toiminta, joka on pääasiassa rahoitettu kävijämaksujen tai muun kaupallisen rahoituksen avulla.

Tuki urheilutoimintaan ei pääsääntöisesti tule valtiontukisääntöjen piiriin, jos tuensaajat eivät ole yrityksiä EU:n kilpailuoikeuden merkityksessä tai jos tukitoimenpiteillä ei ole vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Komission ratkaisukäytännössä on korostettu, että tyypillisesti tuki amatööriurheilulle ja puhtaasti paikalliseen toimintaan voi jäädä näillä perusteilla valtiontukisääntöjen ulkopuolelle. Sitä vastoin tuen ammattiuurheilulle on katsottu täyttävän valtiontuen kriteerit.

EU:n valtioneuvoston päätöksissä ei ole tarkkaa ammattiurheilun määritelmää, joten arvio asiassa on tehtävä tapauskohtaisesti. Tyypillisesti ammattiurheiluseurat toimivat useilla markkinoilla: ne myyvät ja ostavat pelaajia, myyvät lähetysoikeuksia ja erilaisia kauppatavaroita sekä tekevät sponsorointisopimuksia toisten yritysten kanssa. Tuki tällaisille markkinoille voi myös vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Selkeimmin rajat ylittäviä vaikutuksia on nähtävissä pelaajamarkkinoilla, joilla Bosman-päätöksen seurauksena käydään aktiivista kauppaa useissa lajeissa ainakin ylimmällä sarjatasolla pelaavien joukkueiden kesken. Kuten kulttuurinkin alalla, komission ratkaisukäytännössä valtioneuvoston kriteerien on katsottu kuitenkin täyttyvän suhteellisen helposti.

Myös amatööriurheilu voi tulla tietyin edellytyksin valtioneuvoston päätösten piiriin. Saksan kiipeilyhalleja koskevassa tapauksessa Saksan osavaltiot myönsivät investointi- ja toimintatukia valtakunnalliselle toimijalle, joka harjoitti kiipeilykeskustoimintaa myös ulkomailla. Komissio arvioi, että kiipeilykeskusten ylläpitäminen maksua vastaan on taloudellista toimintaa ja verrattavissa esimerkiksi kuntosalitoiminnan harjoittamiseen. Koska tuensaaja ei ollut paikallinen yritys, vaan tuki antoi taloudellisen edun yritysryppäälle, komissio katsoi tuella olevan vaikutus myös jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailuun. Sitä vastoin Ison-Britannian jäsenomisteisten golf-klubien yhteisöverohuojennusten kohdalla komissio arvioi, että tuella ei ole vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Tukien valvonta

Käsitteiden mukaan yksikkö, joka harjoittaa sekä taloudellista että muuta kuin taloudellista toimintaa, katsotaan yritykseksi ainoastaan taloudellisen toimintansa osalta. Hallituksen esityksestä ei suoraan ilmene, voidaanko tukea myöntää organisaatioille, jotka harjoittavat sekä taloudellista että ei-taloudellista toimintaa. Jos tukea myönnetään ei-taloudelliseen toimintaan, tulee tukiviranomaisen varmistua siitä, ettei tukea käytetä taloudellisen toiminnan rahoittamiseen. Toiminta, johon valtionavustus myönnetään, pitää tällöin olla kirjanpidollisesti eriytetty markkinaehtoisesta toiminnasta, jotta kilpailuhaittoja ei pääse muodostumaan. Tehokas valtionavustustoiminta ja valtioneuvoston toimeenpano edellyttävät, että tuen kohdentumista ja hyväksyttäviä kustannuksia seurataan tarkasti.

Vaikka nyt käsillä olevan esitysluonnoksen on tarkoitus toimia eräänlaisena puitelakina, tulisi siinä tuoda esiin, kenen viranomaisen vastuulle kuuluu sen varmistaminen, että tukijärjestelmä on yhdenmukainen EU:n valtioneuvoston päätösten kanssa ja ettei tukea myönnetä tai sitä ei valu taloudelliseen toimintaan. Useimmiten tämä vastuutaho on tukiviranomainen itse, mutta ehdotetusta laista tai sen esitöistä pitäisi käydä tämä selvästi ilmi. Jos nämä vastuut ilmenevät muualla lainsäädännössä, tulisi myös siitä olla tieto hallituksen esityksen perusteluissa. Valtioneuvostonlaki (688/2001) mukaan valtionavustuksen on huolehdittava valtionavustuksen

asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta hankkimalla valtionavustuksen käyttö- ja seurantatietoja sekä muita tietoja samoin kuin tekemällä tarvittaessa tarkastuksia. Lisäksi valtioneuvoston asetuksen (89/2011) mukaan tuen myöntänyt viranomais tai yhteisö vastaa tukiohjelmien ja valtiontukien seurannasta.

Hallituksen esitysluonnoksen perusteella ei voida täysin poissulkea, etteikö joissain tilanteissa voisi olla kyse mahdollisesta valtiontuesta. Siltä osin kuin tukijärjestelmän puitteissa myönnettäisiin tukea EU:n valtiontukien kriteerit täyttävään toimintaan, tämä ja tukeen sovellettavat EU-valtiontukisäännöt tulisi käydä ilmi tulevasta hallituksen esityksestä.

Yhteenveto

Kuten edellä on tuotu ilmi, tehdyt muutokset ovat todennäköisesti merkittäviä ei-tekniisiä muutoksia, minkä vuoksi tukiohjelma on sovitettava yhteen EU:n valtiontukisääntöjen kanssa. Mikäli edellä mainitut valtiontukien kriteerit täyttyvät, tukea ei voida myöntää, eikä valtion varoista sitovasti tukiohjelmaa perustavaa säädöstä panna täytäntöön ennen kuin valtiontukien soveltuvuus sisämarkkinoille on varmistettu. Tuen myöntävän tai tukiohjelman säätävän viranomaisen on selvitettävä ennen tuen myöntämistä, soveltuuko tuki sisämarkkinoille. Hallituksen esityksen luonnoksessa tulisi todeta suoraan, että tukien myöntäminen budjetoidulla tavalla edellyttää EU:n valtiontukisääntelyn huolellista arviointia, tai tämä arviointi tulisi tehdä suoraan hallituksen esityksessä.

Monet toimenpiteet voidaan katsoa sisämarkkinoille soveltuviksi, mikäli ne täyttävät kaikki unionin tasolla säädetyt ehdot. Vähämerkityksiseen valtiontukeen voitaneen soveltaa esimerkiksi yleistä de minimis -asetusta (EU) 1407/2013 tai yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun de minimis -asetusta (EU) 360/2012. Näitä laajempia tukia on myös mahdollista myöntää esimerkiksi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) 651/2014 nojalla tai yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palvelujen julkisia korvauksia koskevan komission päätöksen 2012/21/EU mukaisin ehdoin. Myös muut säädetyt poikkeukset saattavat tulla kyseeseen. Selvitys poikkeussääntöjen soveltamisesta on tehtävä ennen tuen myöntämistä. Mikäli toimenpidettä ei voida toteuttaa säädetyin poikkeuksin mukaisesti, tukiviranomaisen tulee työ- ja elinkeinoministeriön välityksellä ilmoittaa suunniteltu toimenpide komissiolle. Komissiolta tulee saada sitova päätös valtiontukien soveltumisesta sisämarkkinoille ennen kuin toimenpide voidaan toteuttaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyys ja toimivat markkinat -osasto toimii neuvoo-antavassa ja koordinoivassa roolissa valtion viranomaisiin nähden EU:n valtiontukisääntelyyn liittyvissä asioissa ja antaa myös epävirallista neuvontaa valtiontukiasioissa. Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) 7 § lähtökohtaisesti edellyttää tukia suunnittelevaa viranomaista pyytämään lausunnon EU:n valtiontukisääntelyn edellytyksistä sekä noudatettavasta menettelytavasta ministeriön yhteydessä toimivalta yritystukineuvottelukunnalta.

Jos tuki täyttää SEUT 107 artiklan 1 kohdan edellytykset valtioneuelle, opetus- ja kulttuuriministeriön tulee myös perustaa tukiohjelma yritystukien yhteiseen tietovarantoon (ns. yritystukirekisteri) ja velvoittaa tukia myöntävä taho tallettamaan myönnöt ja maksatukset järjestelmään.

Lähteet:

Lausunnon lähdeaineistona on käytetty teosta Hyvärinen & Alkio (2016), Valtiontuet, s. 423, 446-448.

Komission päätös N 357/2007, Unkari – Appropriations of the Ministry of Education and Culture and the National Cultural Fund, 30.1.2008, EUVL [2008] C 87/

Komission päätös N 340/2007, Espanja – Aid for theatre, dance, music and audiovisual activities in the Basque country, 18.7.2007, EUVL [2007] C 206/5.

Komission päätös N 258/2000, Saksa – Freizeitbad Dorsten, 21.12.2000, EUVL [2001] C 172/16.

Asia C-415/93, Bosman, ECLI:EU:C:1995:463.

Komission päätös SA.33952, Saksa – Climbing centres of Deutscher Alpen-verein, 5.12.2012, EUVL [2013] C 21/1; komission päätös SA.38208, Yhdistynyt kuningaskunta – Alleged state aid to UK member-owned golf clubs, 29.4.2015, EUVL [2015] C 277/4.

Opetus- ja kulttuuriministeriötä koskevat pykäläkohtaiset muutokset

Lausuntonne opetus- ja kulttuuriministeriötä koskevista pykäläkohtaisista muutoksista

-

Fagerström Elisa

Työ- ja elinkeinoministeriö - Lausunnon valmistelija Emmi Nykänen, Työ- ja elinkeinoministeriö / Työllisyys- ja toimivat markkinat